

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

members who, by virtue of their authority, are able to influence the spreading and coverage of information in the perspective they need.

Thus, from the linguistic point of view, manipulation is interpreted as the purposeful use of language features to covertly influence the addressee in the way the speaker desires it. The main signs of manipulation are the hidden nature of the influence; the desire to subordinate the addressee to one's will, to change his/her ideas, views; the mastery of linguistic and psychological skills; a special linguistic organization of the text; the lack of the addressee's defensive reaction and the creation of the illusion of independent decision-making. And since the study of manipulation in linguistics is closely related to the problem of communication effectiveness and speech influence on the addressee, we see the prospects of further research in the study of communication strategies and tactics used to effectively influence the recipient.

REFERENCES

1. Аккурт В. Методи маніпулятивного впливу у лінгвістиці. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. Одеса. 2020. №30. С. 6–18.
2. Дмитрук О. В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англомовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та Інтернет-видань 2000–2005 років): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2006. 229 с.
3. Зайцева М. О. Засоби маніпулятивного впливу в сучасному політичному дискурсі. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2012. Вип. 34. С. 101–104.
4. [Мотузенко Б.І. Маніпуляції як соціальна технологія. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. Вип. 4. Київ – Запоріжжя – Одеса. 2000.С.111–124.](#)
5. Faden M. S., Beauchamp T. L. A History and Theory of Informed Consent. New York : Oxford University Press, 2014. 365 p.
6. Goodin R. E. Manipulatory Politics. New Haven and London : Yale University Press, 1980. 234 p.
7. Ware A. The Concept of Manipulation : Its Relation to Democracy and Power. New York : Cambridge University Press, 1981. 228 p.

ІМЕННИКОВІ КОМПОЗИТИ-НОВОТВОРИ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ: СИНЕРГЕТИКА КОДУВАННЯ І ДЕКОДУВАННЯ

Дребет В. В.

*доктор філологічних наук,
професор кафедри німецької філології
та методики навчання німецької мови*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Дзись Н.Т.

*аспірант кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Вступ. Коли йдеться про лексикалізацію у мові засвоєної екстралінгвістичної дійсності, то вчені звертають увагу на той факт, що нові або по-новому досягнуті речі та явища об'єктивної реальності переважно бачаться носіями мови як іменники, тобто словами, що називають предмет, дію, явище, ознаку. Іменник можна розглядати як головне, називне або предметне слово, але недостатньо досліджувати частину мови як словникову даність. Не можна залишати поза увагою складні іменники, які належать до слів одного моменту і відсутні у словнику. Слова поєднуються у речення, але поряд з цим спостерігаємо також феномен поєднання слів в одне складне. Мова не змушена фіксувати кожне нове складне слово у словнику, що зумовлено необхідністю збереження мовної енергії. Для розуміння та інтерпретації таких мовних знаків людина використовує як ситуативні позамовні знання, так і усталені внутрішньомовні зразки словотвору. С. Лебнер подає складні слова у такому форматі, що свідчить про полегшення роботи для ментального лексикону людини: «Не всі ці слова ми мусимо зберігати у нашому металевому лексиконі, але попри це ми одразу їх зможемо сприймати. Очевидно, ділянка, що відповідає за семантику у нашій голові, знає, як інтерпретувати нові слова, що утворені з відомого там матеріалу» [3, с. 9]. Це корелює з сучасною лінгвосинергетичною теорією, яка розглядає значення слова з позиції відкритої нестійкої структури знань та досвіду [1]. Очевидно, що прийшов час вивчати складні іменники-новотвори з позицій лінгвосинергетики.

Дослідження такого аспекту як семантичне декодування елементів складних слів-новотворів є тому актуальним, що окремі складові своєю семантичною мережею прокладають місток до змісту поняття, закодованому у складному слові. Невірне тлумачення призведе до плутанини і спотворення змісту, особливо у час сучасної комп'ютерної селекції значень. Адже комп'ютерна мова є формальною мовою, яка за визначенням К. Рейхенбергера немає такого багатства вираження як людська природна мова, через що потребує точності дефініцій (пор. [4, с. 6]). У такому форматі лінгвосинергетичний підхід дозволяє об'єктивно проаналізувати на синхронічному зрізі становлення і селекції семантичної обсягу складних іменників-новотворів у різних за структурною будовою реченнях сучасної німецькомовної преси.

Результати та обговорення. Лексикографи при укладанні словника подають перше або головне значення слова як таке, що найперше з'являється у свідомості мовців. Подібним чином і в синергетичній теорії розглядають значення слова як відкриту структуру знань і досвіду, співвідносно з іншими структурами знань [2, с. 61]. У такому трактуванні значення співвідноситься із знаннями, внесеними у ментальний лексикон людини.

У МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

У представленій науковій розвідці потрібно встановити можливу взаємозалежність між декодуванням складних іменників-новотворів та структурною будовою речення різної складності у сучасній німецькомовній пресі. Застосування у нашій роботі статистичних методів дослідження з квантитативної лінгвістики дозволяє аргументовано оперувати отриманими результатами. Наші результати свідчать про те, що синергетичний механізм мінімізації зусиль та збереження мовної енергії у німецькій мові оптимізує вибір домінантних складових для іменників-новотворів німецькомовної преси з номінацій семантичного обсягу моносемічних іменників та з номінацій семантичного обсягу значень полісемічної моделі слова, які не є надто віддаленими від головного значення в ієрархічно структурованому ланцюгу багатозначного слова на мовному рівні. Оскільки найближчі відстані у лексичній структурі слова на мовному рівні є найближчими у зіставленні зі структурами знань ментального лексикону людини, то залучення не надто віддаленого семантичного виміру для домінантної складової композитів-новотворів у простих та складних синтаксичних конструкціях, очевидно, сприяє потребам мінімізації зусиль для ментального лексикону людини у просторі німецькомовного світу преси.

Перспектива подальших досліджень. Передбачення лексикалізації з позицій лінгвосинергетики можна розглядати як передбачення стійкості або нестійкості флуктуацій новоутвореного слова. Врахування ієрархічної структури семантичних множників головного й атрибутивного компонентів складних слів, утворених для одного контексту, може стати передумовою для лексикографічної фіксації слів з тими семантичними компонентами, які були встановлені з певним типом номінацій під час реалізації на синтагматичній осі або у контексті. Тому перспективами дослідження є вивчення переструктурування та адаптації семантичного обсягу складного іменника-новотвору внаслідок дії синергетичного принципу мінімізації зусиль і збереження мовної енергії як при кодуванні, так і декодуванні домінантної складової складного іменника-новотвору з резерву семантичного обсягу полісемічної та моносемічної моделі слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герман И.А. Лингвосинергетика. Барнаул: Издательство Алтайской академии экономики и права, 2000.
2. Колмогорова А.В. Языковое значение как синергетическая система. *Научное мнение*. 2012. №9. С. 61 – 67.
3. Löbner S. Semantik: Eine Einführung. 2., aktualisierte und stark erweiterte Aufl. Berlin/Boston: Walter de Gruyter, 2015.
4. Reichenberger, Klaus. Kompendium semantische Netze. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag, 2010.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ХХІ СТОЛІТТЯ